

Verslag bewonersavond ‘duurzame opwek in Zeist’

9 december 2019, gemeentehuis Zeist

Op de bewonersavond over duurzame elektriciteitsopwekking in Zeist waren zo'n 35 inwoners aanwezig. De avond ging over de vraag: wat vinden inwoners belangrijk in de kaderstelling voor windmolens en zonnevelden in Zeist? De avond bestond uit:

- Plenair deel
- Thematafel windenergie
- Thematafel zonnevelden
- Thematafel zon op daken

De opgave: opwek van duurzame elektriciteit in Zeist (plenair gedeelte)

Wethouder Wouter Catsburg opende de avond door alle aanwezigen welkom te heten.

Vervolgens hield Remco Spoelstra, projectleider duurzame opwek bij de gemeente, een inleiding over de opgave om in Zeist duurzame elektriciteit op te wekken. Hij nam de aanwezigen mee van het mondiale klimaatakkoord van Parijs, via het nationale klimaatakkoord en via de Routekaart Nieuwe Energie in Zeist. Momenteel werkt de gemeente aan opwek van duurzame elektriciteit. De ambitie van Zeist is, zo snel mogelijk en uiterlijk in 2050 energieneutraal te worden. Spoelstra lichtte ook de streefmix toe voor duurzame energie in 2030 (zie ook bijgevoegde presentatie). Daarna zette hij uiteen hoe de gemeente momenteel werkt aan windenergie en zonnevelden en het belang van de bewonersavond daarin.

Voor windenergie laat de gemeente een ruimtelijke verkenning voor windenergie in Zeist uitvoeren. Dat moet inzichtelijk maken waar theoretisch in Zeist windmolens kunnen, binnen de bestaande wettelijke kaders. Vervolgens wordt een 'startnotitie windenergie' aan de gemeenteraad voorgelegd. Daarin staat hoe de gemeente de verschillende mogelijke locaties tegen elkaar gaat af wegen.

Voor zonnevelden werkt de gemeente aan een 'beleidskader zonnevelden'. Hierover heeft de gemeente al gesprekken gevoerd met lokale belanghebbenden zoals Stichting Milieuzorg Zeist e.o., LTO, Natuur- en Milieufederatie Utrecht, Stichting Energie Zeist, Mooi Sticht en de provincie Utrecht). Tijdens de bewonersavond op 9 december haalde de gemeente de aandachtspunten en input vanuit inwoners ophalen.

Voor zon op dak maakt de gemeente een versnellingsaanpak. Het doel is om in 2030 330.000 panelen op de daken in Zeist te hebben. In 2018 lagen er 30.000 panelen, dus er is nog een grote opgave.

Tijdens het plenaire gedeelte stelden bezoekers verschillende vragen. Deze vragen en de antwoorden daarop zijn te vinden in bijlage 1.

Vervolgens werd aan verschillende thematafels het gesprek gevoerd over zonnevelden, windenergie, en over hoe we de realisatie van zonnepanelen op daken (groot en klein) kunnen versnellen. Dit gebeurde in twee rondes.

Verslag thematafel windenergie

De discussie is in twee rondes gevoerd. In de eerste ronde waren er 21 deelnemers, in de tweede ronde 17 deelnemers (naast aanwezigen ambtenaren).

In beide gespreksronden zijn zeer uiteenlopende, soms tegenstelde meningen geuit. In dit verslag is er voor gekozen om alle meningen weer te geven en niet te streven naar een 'middeling' van de meningen tot een grootste gemene deler.

Er bleek duidelijk behoefte aan vaste regels voor windmolens. Bijvoorbeeld duidelijke regels voor afstanden tussen woningen en windmolens. Helaas zit de Nederlandse wetgeving anders in elkaar. Er zijn bijvoorbeeld duidelijke regels voor het maximale geluidsniveau op de gevel van een woning. Dat

betekent dat een windmolen die minder geluid produceert dichterbij een woning kan staan dan een molen met meer geluid. De afstand tot de windmolen speelt voor geluid, veiligheid, slagschaduw en gezondheid. Sommige deelnemers hebben grote moeite met wat zij zien als flexibiliteit in de regels. Ze zien liever makkelijk te hanteren criteria als een minimale afstand tot een woning voor windmolens. Hierbij werd ook gerefereerd naar het voornemen van de Duitse regering dat windmolens voortaan niet meer binnen 1.000 meter van een woongebied gebouwd mogen worden.

Andere aspecten die worden genoemd zijn:

- Geluid, inclusief lage tonen;
- Gezondheidsaspecten. Waarbij wordt opgemerkt dat niet alleen de negatieve effecten (geluid, lage tonen) maar ook de positieve effecten (betere luchtkwaliteit door minder inzet fossiele energie) benoemd moeten worden;
- Wind in bos wordt zowel als een draconisch beeld gezien als een mogelijke oplossing voor de beperkte mogelijkheden voor wind;
- Participatie wordt als belangrijk genoemd. Participatie moet geen doekje voor het bloeden zijn om projecten er door te drukken;
- Kleine windmolens als alternatief.

Er is nog weinig gevoel bij wat windmolens betekenen voor de directe omgeving. Misschien kunnen rondleidingen bij bestaande windmolens daarbij helpen.

Op sheets zijn de meningen verzameld:

<p>Afstand</p> <ul style="list-style-type: none"> • Locaties • Neem Duitse regelgeving als voorbeeld • Lawaaioverlast • Woningen: ver, ver, ver van woningen (en dieren) vandaan • Onbelangrijk • Afstand: 10 keer de masthoogte 	<p>Natuur/landschap</p> <ul style="list-style-type: none"> • Groenstructuurplan stelt eisen • Geen windmolens in bossen en Kromme Rijn gebied • Welke natuurschade? • Zeer belangrijk (maar geen probleem) • Horizonvervuiling • Boslocaties onderzoeken • Vogelstand intact houden, dieren mogen hier geen last van hebben • Natuur: ons buitengebied is te kwetsbaar en te kostbaar: geen horizonvervuiling • landschapsmolen
<p>Milieuaspecten</p> <ul style="list-style-type: none"> • Iedereen levert plastic voor een of twee grote windmolens aan. • Let op hergebruik en recycling van materialen waar windmolens van zijn gemaakt. • Aanvaringen van vogels zorgen voor CO2 toename • Prima in orde • Gebruik duurzame materialen voor windmolens • Duurzaam geproduceerde windmolens (eco-certificaat) 	<p>Overig/Alternatieven</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opbrengst t.g.v. ??? • Wokkelwindmolen • Groter aantal kleinere windmolens langs de snelweg • Participatie geeft meer betrokkenheid (diverse keren genoemd) • Station Zeist • Te hoge ambitie binnen de gemeentegrenzen • Nieuwe innovatie volgen, niet alleen bestaande • Kernfusie of kernsplijting • Locaties grotere windmolens niet gebruiken voor kleinere • Ervaring andere gemeenten in de gaten houden • 4 windmolens langs de A12 is het beste

Verslag thematafel zonnevelden

Aan de vier gesprekken over zonnevelden hebben ruim 25 personen deelgenomen. Inwoners en (in eerdere sessies gesproken) belangenorganisaties, leveren belangrijke input voor de gemeentelijke visie op zonnevelden.

De gespreksleider lichtte het fenomeen 'zonnevelden' kort toe aan de hand van foto's. Deze gespreksessie had als doel de zorgen en kansen voor zonnevelden te bespreken. Daarbij zijn de verschillende waarden van het buitengebied van groot belang zoals het landschap, natuur, cultuurhistorie, archeologie, recreatie, landgebruik, landbouw en bodem & water. Ook de belangen van direct omwonenden en andere gebruikers van het gebied horen daarbij.

De deelnemers gaven hun inbreng en gingen met elkaar in gesprek aan de hand van 3 plattegronden:

1. Een fictieve kaart – een zonneveld dichtbij of juist ver af van dorpen, wegen, landbouw, etc.
2. Kaart van geheel Zeist – vanwege bebouwing zijn slechts enkele specifieke kansen besproken
3. Kaart van Zeist Zuid-West – deelnemers legden waardenkaartjes, zoals natuur, cultuurhistorie en landbouw en zonnevelden op de kaart

Er zijn interessante gesprekken gevoerd waarbij er veel ruimte was voor zorgen en kansen, en voor het uitwisselen van argumenten onderling.

Ingebrachte argumenten

- Zonnevelden **liever wel**: in gebieden waar het landschap al versnipperd is, liefst bij industrieterreinen of andere bebouwing, maar verder van de stad af leidt tot minder weerstand, langs snelweg of het spoor of andere wegen (landschap is daar al verstoord), op geluidschermen, op landbouwgronden met dubbel grondgebruik (gewassen groeien, cranberry farm of schapen ertussen of zon boven fruitbomen), in semi-open veld tussen bestaande bosjes en walletjes en evt houtwallen toevoegen, zonneveld moet bijdragen aan biodiversiteit, zoveel mogelijk stroom per oppervlakte
- Zonnevelden **liever niet**: bij cultuurhistorische landgoederen (vanwege het aanzicht), langs de Kromme Rijn (recreatie), op vruchtbare landbouwgronden, bij natuurpad Blikkenburgerlaan/Bunsinglaan, in open gebieden zoals de corridor (Zeist – Bunnik), nabij de stad ivm uitbreidingen en horizonvervuiling, nabij woningen (eventueel wel als omwonenden instemmen, kleinschalig en laag), dakjes-opstelling
- (overige) zorgen: graag open houden wat open is (bijv uitzicht vanaf Koelaan en bij Tiendweg/Bunsinglaan, vanaf Brugakker), natuur (liever helemaal geen zonneveld maar anders een extensieve of hoge opstelling waar dieren tussen-/onderdoor kunnen), bodem (effecten nog onbekend),
- Enkele deelnemers zijn van mening dat het onterecht is dat in Zeist het probleem van de rijksoverheid opgelost moet worden en dat er in andere (zonnige) landen veel ruimte is voor zonnevelden. Een zonneveld wordt door enkelen gezien als de slechtste keuze omdat het een aanslag is op (de natuur in) het buitengebied
- Omvang: enkelen spreken voorkeur uit voor 1 groter zonneveld i.p.v. vele kleine velden.
- Participatie: mee-profileren van de winst, goed als je aandelen of obligaties kunt kopen, ook voor inwoners die zelf geen geschikt dakoppervlak hebben, kan acceptatie van zonneveld voor sommigen verhogen. Invloed uitoefenen op inrichting: wel interessant, kan acceptatie helpen, maar je kan niet iedereen tevreden houden. Zonnevelden zijn gewoon nodig. Horizonvervuiling van zonnevelden is kleiner dan bij windmolens.

Conclusie uit deze argumenten: kansrijke en minder kansrijke gebieden

- De deelnemers gaven aan dat als er zonnevelden nodig zijn, deze het minst verstorend zijn in het gebied tussen het spoor (Driebergen/Zeist – Bunnik) en de A12. Maar, groot belang als ecologische verbindingzone én dassenburcht. Enkel een strook langs spoor /snelweg heeft de voorkeur maar is onvoldoende om de doelstelling te halen.

- In de rest van Zeist Zuidwest (dus boven het genoemde treinspoor) wordt vrijwel geen ruimte gezien voor zonnevelden. De cultuurhistorie maar ook natuur zijn beperkend met name in de oostzijde van het gebied. Vooral de natuurwaarden/ecologische verbindingzone en het open/mooie landschap zijn de grootste zorgen voor de westzijde van het gebied. Specifiek werden het uitzicht van bewoners in zuidelijke woonwijken van Zeist genoemd, en recreatie rond de Kromme Rijn.
- Er zijn ook kansen genoemd voor kleinere zonnevelden in datzelfde gebied: stroken langs de randen van de corridor, met name nabij agrarische percelen aan Bunnikse zijde. Ook is een extensief zonneveld genoemd in de natuurgebieden op een wijze dat dieren niet worden verstoord en het zonneveld zelfs als verbindend element kan fungeren binnen de ecologische verbindingzone.
- Het minst kansrijk wordt het bosrijke gebied oost en noord van Zeist gezien. Daarin zou eventueel een kleiner zonneveld mogelijk zijn op enkele van de open plekken, waarbij de functie van zo'n plek als fourageergebied (het gebied die dieren regelmatig gebruiken om er te eten) aandacht verdient. Als kansrijk zijn vooral genoemd de voormalige vliegbasis van Soesterberg en de overkapping van de A28.

Verslag thematafel Zon op dak

Korte indruk

De focus van de gesprekken gingen vooral over hobbels die genomen moeten worden om zonnepanelen te kunnen plaatsen én wat er kan gebeuren om meer zonnepanelen op daken te krijgen. Aanwezigen waren bewoners die zonnepanelen willen of al geplaatst hebben en vertegenwoordigers van Stichting Energie Zeist en Duurzame Energie Cooperatie Zeist. Gezamenlijk zijn doorlopen: welke vragen zijn er? Wat zijn zorgen/aandachtspunten voor beleid van de gemeente én wat wordt geadviseerd aan gemeenten en aan elkaar om zonnepanelen op daken in Zeist te versnellen?

Vragen

De vragen waren vooral gericht hoe technische problemen aan te pakken. En wat de gemeente doet en kan doen om meer zonnepanelen in Zeist op de daken te krijgen. Gesproken over de rollen en taken van Stichting Energie Zeist en Duurzame Energie Coöperatie Zeist en het voorbeeld dat de gemeente al heeft gegeven om al zoveel mogelijk zonnepanelen op de daken van de eigen gebouwen te plaatsen.

Zorgen/aandachtspunten

Diverse aandachtspunten zijn besproken variëren van: hoe zorgen we ook dat zonnepanelen voor de lagere inkomens toegankelijk worden. Zoals nu al een oplossing die er is voor veel bewoners van woningcorporatie Woongoed. Een ander aandachtspunt was de aandacht voor brandveiligheid, voor zonnepanelen die in daken geïntegreerd zijn.

Punten voor beleid of acties door de gemeenten zijn: Hoe voorkomen we visuele verrommeling door willekeurig geplaatste panelen op daken. Hoe kan omgegaan worden met bomen die de opbrengsten van zonnepanelen beperken, zowel bomen bij burens als op openbaar gebied. Faciliteer hiervoor het debat. Zorg rond de situatie dat sommige daken nog ruimte overhebben voor extra panelen die niet geplaatst worden, terwijl de burens geen geschikt dak hebben. Verduurzaam het monumentenbeleid om plaatsing om monumenten en beschermd dorpsgezichten te bevorderen.

Advies

Er is goed en breed nagedacht over mogelijkheden. Belangrijk is dat er van elkaar wordt geleerd, dat niet iedereen zelf dingen uit hoeft te zoeken. Geef informatie over de mogelijkheden, goede leveranciers, informatie over kwaliteit, maar ook over de gevolgen van de aanpassing in de salderingsregeling. Maak inzichtelijk waar de geschikte daken zijn. Verminder de afhankelijkheid van

de netwerkbedrijven, bekijk ook de mogelijkheden zoals waterstof. Verplicht zonnepanelen bij nieuwbouw. Zorg met subsidies voor versnelling.

Verder zijn er ook veel locaties aangedragen die geschikt kunnen zijn om zonnepanelen te plaatsen: panelen op daken van parkeergarages, op lantaarnpalen, langs snelwegen, op daken van hoge gebouwen. Denk ook aan combinaties: asbest eraf/zon erop, zonnepanelen en oplaadpalen, zonnepanelen en vogelbehuizing en groene daken.

Bijlage 1: plenair gestelde vragen

Vraag: Wat doen jullie met de input van vanavond?

Antwoord: De input wordt meegenomen in het beleidskader zonnevelden en de startnotitie windenergie.

Vraag: Deze groep inwoners is veel te klein om een beeld te krijgen van wat inwoners belangrijk vinden rond dit onderwerp.

Antwoord: We hebben iedereen uitgenodigd, onder meer via social media en de huisaankrant Nieuwe Energie. Maar mensen komen in deze fase (meedenken over kaderstelling) niet in grote getalen. We zijn blij met ieders inbreng – en dit is zeker niet het laatste gesprek over dit onderwerp met inwoners.

Vraag: U zegt steeds: 'Als we dan toch windmolens en zonnevelden moet realiseren, onder welke voorwaarden zou dat dan moeten gebeuren.' Maar wie bepaalt dat die er moeten komen? Is dat landelijk of lokaal bepaald?

Antwoord: Beide een beetje. Internationaal zijn afspraken gemaakt in Parijs, die zijn vertaald naar het Klimaatakkoord in Nederland. Daarin is vastgelegd dat gemeenten regionaal moeten samenwerken en gezamenlijk een Regionale Energie Strategie (RES) moeten opstellen. Zeist is onderdeel van RES-regio U16 en kijkt dus met 15 andere gemeenten wat onze regio kan doen. Daarnaast heeft Zeist een eigen doelstelling om zo snel mogelijk en uiterlijk in 2050 energieneutraal te zijn.

Vraag: Moet elke RES-regio evenveel leveren, of moeten sommige meer leveren omdat ze meer potentie hebben?

Antwoord: Binnen onze RES-regio zijn er gemeenten die meer kunnen leveren dan ze zelf aan energievraag hebben, en gemeenten die in potentie minder kunnen leveren dan ze zelf aan energie vragen. Zeist hoort bij de tweede categorie. In de RES-regio zoeken we samenwerking om gezamenlijk tot een bod te komen. Zowel binnen de regio als tussen regio's zal gekeken worden naar wat haalbaar is per gemeente/regio.

Alle regio's dienen uiterlijk 1 juni 2020 een concept RES-bod bij het Rijk. Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) beoordeelt alle concept-biedingen en kijkt of deze voldoen aan de afspraken van het klimaatakkoord.

Vraag: Zijn aardwarmte en warmtepompen niet meegenomen in de plaatjes die u laat zien?

Antwoord: Vanavond gaat het alleen over opwek van duurzame elektriciteit. Het gaat nu niet over bronnen van warmte. Aardwarmte is een warmtebron en met warmtepompen kun je warmte maken. Vanavond voeren we het gesprek over elektriciteitsopwekking. Dat gezegd hebbende: in de omgeving Utrecht wordt wel onderzoek gedaan naar aardwarmte, dat geeft mogelijk ook inzicht in de vraag of aardwarmte in de toekomst ook iets voor Zeist kan betekenen. Zie ook www.warmtebron.nu.

Vraag: Wat doe je als er geen zon en wind is, wat dan?

Antwoord: Duurzame elektriciteit vraagt inderdaad ook om opslagcapaciteit. Hoe we dat gaan doen is nog volop in ontwikkeling. Dat kan bijvoorbeeld in grote accu's maar ook is het mogelijk om waterstofgas te maken. In dat gas kun je in feite ook energie opslaan.

Vraag: Maar accu's: zijn nog niet ver genoeg ontwikkeld om elektriciteit op te slaan.

Antwoord: Dat klopt. We moeten daar nog betere oplossingen voor bedenken.

Vraag: Jullie werken nu aan een beleidskader, waarom gaan jullie niet nu al aan de slag op basis van een *interimkader*? Veel gemeenten zijn al bezig, en laten al zonnevelden aanleggen.

Antwoord: We kijken goed naar voorbeelden van andere gemeenten, en benutten dit voor de kaderstelling voor Zeist. We vinden het belangrijk om de input van inwoners en andere belanghebbenden te betrekken bij de voorstellen aan de gemeenteraad.

Vraag: Ik zie staan dat onze huidige energievraag vergelijkbaar is met het verwarmen van 113.000 woningen. Maar zoveel woningen hebben we niet eens?

Antwoord: De energievraag is de energie die nodig is én voor woningen, én voor bedrijven, én voor auto's. Die totale energievraag hebben we in dit geval vertaald naar alléén verwarming van woningen, zodat u mogelijk een concreter beeld krijgt van de opgave waar we voor staan.

Vraag: We hebben veel zonnepanelen nodig, maar ik hoor geluiden dat subsidies op zonnepanelen mogelijk worden afgebouwd.

Antwoord: Saldering loopt mogelijk over een aantal jaren af. Dat is de regeling waardoor mensen met zonnepanelen een vergoeding krijgen voor de elektriciteit die ze opwekken maar niet zelf gebruiken (en dus leveren aan het elektriciteitsnetwerk). Aan de andere kant kunnen mensen de btw over de aankoop van zonnepanelen terugvragen bij de fiscus. Momenteel denken we niet over lokale subsidie voor zonnepanelen. Maar als die situatie er om vraagt, zullen we dat serieus moeten bekijken.

Vraag: U heeft staan dat Zeist 4 windmolens wil. Is dat al een feit, of kunnen we daar nog invloed op uitoefenen?

Antwoord: Er is een potentiëstudie gedaan, en momenteel laten we verder onderzoeken hoe realistisch deze ambitie is.

Vraag: Hebben jullie bij de opbrengst van zonnepanelen en windmolens rekening gehouden met meer- en minderopbrengst van panelen en molens? Die techniek ontwikkelt tenslotte steeds verder.

Antwoord: We gaan uit van huidige stand van de techniek.

Vraag: Waar komen de windmolens te staan?

Antwoord: Er is een potentiëstudie gedaan, en nu laten we nader onderzoeken of er inderdaad locaties in Zeist zijn die mogelijk geschikt zijn. Begin 2020 wordt daarover meer bekend.

Vraag: Hoeveel zonnepanelen liggen er nu al op daken in Zeist?

Antwoord: 30.000 (van 330.000 streefgetal)

Vraag: Hoeveel van de panelen zijn van bedrijven?

Antwoord: Dat weten we nog niet.

Vraag: Jullie hebben in beeld hoeveel zonnepanelen er in Zeist op daken zouden moeten komen te liggen. Nemen jullie daarbij alle daken mee?

Antwoord: Nee, want niet alle daken zijn geschikt, sommige helemaal niet, andere deels. We gaan er van uit dat 25% van het schuine dakoppervlak gebruikt kan worden voor zonnepanelen, en 30% van het plattedakoppervlak.

Vraag: Wat komt er te staan in startnotities voor zon en wind?

Antwoord: We hebben onderzoek gedaan naar wat de potentie in Zeist is voor zonnevelden, zon op grote daken en windmolens, nu vindt onderzoek plaats naar in hoeverre die potentie realistisch is. In het beleidskader zonnevelden komt te staan hoe we als gemeente aankijken tegen het realiseren van

zonnevelden en welke belangen we daarbij belangrijk vinden. En waar onder welke voorwaarden zonnevelden gerealiseerd kunnen worden. In de startnotitie windenergie wordt aangegeven hoe we de mogelijke locaties voor windenergie tegen elkaar willen afwegen.

Vraag: Die 52% besparing, dat is toch allemaal op vrijwillige basis?

Antwoord: Niet helemaal, want bedrijven moeten verplicht maatregelen treffen om hun panden te isoleren. En na 2030 worden er mogelijk alleen nog elektrische auto's verkocht. Zo zijn er wat dwingende maatregelen. Ook verwachten we steeds energiezuiniger apparaten en technologie. Maar verder is de opgave inderdaad voor een groot deel vrijwillig, dat is een flinke uitdaging.